

**Ve službách
česko-slovenského
porozumění/porozumenia**

Pocta Vojtovi Čelkovi

a Metoda v Prahe. Na Slovensku sa teda chrám s takýmto privilegiom nenačádzal, ale slovanskú liturgiu mali predpisanú ako záväznú gréckokatolíci.⁴⁶ Pritom okrem Veľkohradu sa hlavnými strediskami kultu stali práve Devin a Nitra.

Cyrilo-metodské oslavu sa však pravidelne organizovali na celom území Slovenska a solunski bratia sa stali významou súčasťou slovenského národného panteónu. Medzi slovenským obyvateľstvom bol kult rozšírený, zúčastňovali sa prepojenie s náboženskou praxou a nacionalistickými narativmi „zlatého veku“, „oslobodenia“ a „ochrany národných a konfesionálnych práv“. Popri veľkom verejnom zaujme o pestovanie kultu, ktorý sa odraža aj v jeho častej politizácii, je zarazajúce, že v rokoch 1918–1927 im boli zasvätené len štyri malé novopostavené sakrálne objekty a do roku 1932 ich bolo sedem, pričom tento počet ani neskôr prilis nestúpol.⁴⁷

Štúdium komemoratívnej praxe zároveň ukazuje, že ľudáci sa do veľkej miery úspešne zmocnili vybraných ranostredovekých tému, ktoré slúžili v rámci oficiálnej ideológie predovšetkým na legitimizáciu projektu jednotného národa a obnovenej historickej štátnosti. Cyrillo-metodské oslavu na Slovensku sa postupne stali ich domenou, nie preto, že by boli ľudáci schopní opanovať ich priebeh. Skôr ich verzia príbehu bola prostredníctvom ich politickej agendy neustále aktuálna, čím rástol jej mobilizačný potenciál. Popri postavách vieričov je možné podobnú inštrumentalizáciu sledovať aj v práci s historickými postavami Pribinu a Svätopluka, u ktorých boli zviditeľňované predovšetkým ich vojenské cnosti.

The politicisation of Constantine-Methodist worship in Czechoslovakia in 1918–1938

The study is dealing with political abuse of Saint Cyril and Methodius cult in Czechoslovakia in 1918–1938. The regular commemorations became a battle field of centralist and autonomist oriented politicians. The arguments they used pointed out a deep ideological and confessional conflict which had emerged immediately after the founding of the republic. The traditionalist Catholic politicians in Slovakia led by Andrej Hlinka were displeased by the way President Masaryk and the state officials were promoting the cult of Jan Hus and the Hussite movement. For Slovak autonomists, the cult of Saint Cyril and Methodius served as an important source of identification connected with Christianity and representation of heroic past. The rhetoric of the popular movement succeeded in appropriating selected topics of the early-Middle Age history to legitimise their political visions. The commemorations of Saint Cyril and Methodius in Slovakia had gradually become their domain. Their narrative achieved a strong mobilising potential through its constantly current political agenda.

Stanislav Motl řekl: „Já vlastně tvrdím, že ten tramping, že ho dala doba, že ta doba byla těžkouhlavě záškodnou tý první světový války, která byla strašlivá, proto se ji říká Velká válka. Málodo ví, že my jsme ztratili jenom vojáky přes tři sta tisíc, a věřím tomu, vzhledem k tomu, že ty knížky už tady byly, já nevím. od Coopera třeba Poslední mohyklán už vysel někdy v roce 1860, byly tady první knížky od Jacka Londona, který tamdy vysel v roce 1910, 1911, tak věřím tomu, že hodně těch kluků, třeba v těch zákopech, že snili o tom, že jednou se na to vykašlou, že to třeba přežijou a že se nejákym způsobem uvolněj a přijdu za tou svobodou.“⁴⁸ Michael Foucault napsal: „To, co je, vždycky nebylo; což znamená, že se to děje na soutoku setkání, náhod, na ostré křehké, nejisté historie, kdy se utvářely věci, jež nám připadají jako nejsamozejmější.“⁴⁹

Českého publicisty i francouzského filozofa se ujímám coby strážců tajemství počátků trampingu v českých zemích, potažmo v Československu. Na straně

jedné zni Motlova logika dejin směřujících přes první světovou válku ke zrodu domácího trampování – doba byla trampingem obtěžkána, tramping se zrodil na průniku generační zkušenosti a ducha doby. Jde o příklad bezstarostného vědění o historii tuzemského trampování, pro nějž je typické spíše jen zkonzatování vzniku a existence jaksi samozřejmého trampingu, aniz by byl dale problematizován. Na straně druhé stojí Foucaultovo odmítání teleologie, historických a priori a falešných kontinuit, jež nakonec v souvislosti se vznikem a prvními desetletími života tohoto domácího fenoménu přivede odborníka k pochybnostem a uvědomení si nutnosti nového tázaní. Více osvětlí příští odstavce. Ještě před nimi je vhodné dodat, co není a je účelem předkládaného textu.

Rozhodně neaspiruji na rozšerení tajenky místa, času a okolností vzniku československého trampingu. Nejde mi ani o definitivní zodpovězení otázky, s níž

¹ Tato studie vznikla a vycházi s podporou grantového projektu GAČR č. 16-15962S „Tramping v českých zemích v letech 1918 až 1989: subkultura v interakci se státem a společností“ řešeného na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

² Tamtohorečneprudechcijebenebezpečno. 1. díl dokumentárního cyklu Zvláštni známení touha, přístupné z <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10624521952-zvlastni-znameni-touha/21356226050001>.

JAN RANDÁK

POČÁTKY ČESKOSLOVENSKÉHO TRAMPINGU: FENOMÉN JAKO VŮLE A PŘEDSTAVA?

by se měl vyprádat každý, kdo usiluje o odborné zpracování (dějin) trampingu: co tramping vlastně je, co považovat za jeho konstitutivní rysy, zda v souvislosti s ním mluvit o hnutí, subkultuře, životním stylu či volnočasové zábavě? Osobně tu pojímám tramping pragmaticky a neutrálně jako *fenomén*, respektive jako *sociální fakt*. Chronologicky se zajímám především o meziválečnou dobu, byť v některých momentech zohledním i časy následující.

Stař formuluji se skromným, a přesto troufalým cílem – problematizací dílčích souvislostí jeho vznikání a rozvoje chci nabourat jen zdánlivou bezproblémovost tradování takového fenoménu, jakým československý tramping v minulosti bezesporu byl. Zároveň se chci popasovat s některými aspekty dosavadního podání jeho historie, jak ji pozorují coby badatel stojící mimo trampskeře řady. Textem chci upozornit na potřebu odborného podání dějin trampingu, které se bude chtít vyrovnat s některými samozřejmostmi, jež brání novým interpretacím a spatření dosud neviděných souvislostí.

Hledání kořenů

Pojetí minulých časů vypovídá o odbornících či laicích, kteří mají potřebu se k dějinám obracet. Platilo to o národních hnutích 19. století, nutnost obsluhovat se vlastní minulostí cíti moderní stát v době svého konstituování či v časech přelomových. K dobám méně i více dávným odkazují rozličné skupiny a hnutí. Nejinak tomu je s domácím trampingem. Také v jeho případě platí, že do lince o časech dějin vkládají autoři preferované smysly a hodnoty. Psaní a vyprávění spolupodlejících se na formování trampskeřské identity, respektive toho, co může být průběžně za trampsou identitu – někdy i zpětně – pokládáno.⁴ Tradování trampskeřské minulosti, atž na lokální či celostátní úrovni, pomáhá utvářet nadčasové i nadregionální společenství trampů. V tomto směru hraje zásadní roli publikace Boba Hurikána (vlastním jménem Josef Peterka) *Trampske zkazy*⁵ s návodným a společenství evokujícím podtitulem *Naše dějiny a dále Dějiny trampingu*.⁶ Jak přitom prokazuje Jan Krško v souvislosti s tvorbou o trampskeřské minulosti z pera Boba Hurikána a Gézy Včeličky (vlastním jménem Antonín Eduard Včelička) – tvorba o minulosti prosazuje určitou podobu historie tím, co a koho autor preferuje, co a koho opomíne, komu a čemu přisoudí více i méně zásadní roli a významy.⁶ Psaní o minulosti není nevinným aktem, nýbrž v důsledku představuje svébytnou mocenskou záležitost.

⁴ Samozřejmě i autor této rádku si je vědom podmíněnosti svých tezí či metodologických inspekcí. Je si vědom faktu, že tento text mu může být nastaven jako zrcadlo, v němž logicky nebude hledána minulost trampingu, ale sám autor (se svými preferencemi).

⁵ HURIKÁN, Bob: *Trampske zkazy. Naše dějiny*. Praha 1933 a 1990; HURÍKÁN, Bob: *Dějiny trampingu*. Praha 1940 a 1990.

⁶ O Včeličkově „rudém“ tedy prokomunistickém trampingu i o prosazování podoby trampskeřských dějin Včeličkou a Hurikánum viz KRŠKO, Jan: *Géza Včelička a neblahé konce „rudého“ trampingu*. In: *Dějiny a současnost*, roč. 35, 2013, č. 4, s. 22–26.

Dějiny ukotvují společenství v čase. Trampskeřské milieus nejsou výjimkou. Zájemci o jeho historii se ale musí vyrovnat se zásadním problémem – s nedostatkem mírou dosavadního odborného archivního výzkumu, který by zohlednil tečenou a konceptuálně uchopil prameny z gescce státních či obecních struktur.⁷ Řadou dokumentů, korespondence, osadní kroniky či jiné trampskeřské písemnosti jsou navíc v soukromém vlastnictví a tudíž přístupné jen v závislosti na vůli majitelů. A pokud jsou dostupné, pak je třeba neztrácat ze zřetele fakt, že původně trampskeřská tvorba nabízí pouze jeden úhel pohledu na tramping. Jde o perspektivu, jež může, ale samozřejmě nutně nemusí, ústít až v sebeidealizující tendenci trampskeřského společenství čerpajícího při popisu minulosti ze zdrojů, jichž jí samo tvůrcem. Jde o perspektivu založenou na představách, jejichž pravdivost je střizována průběžným opakováním a může v důsledku eliminovat alternativní scénáristy dokumentárního cyklu České televize o trampskeřské minulosti *Zvláštní známení touha* Fedora Skotala odmítajícího představu uchování trampskeřské minulosti v podobě mytu: „*Tramping nemá svou mytologii, jak bychom si ji as představovali. Má svou historii, a ta je po generace tradována. Český i slovenský tramp, abychom nezapomnali na naše slovenské kamarády, kteří se rovně natáčení zúčastňovali, má živou paměť. Zpravidla každý tramp zná více či méně trampskeřskou historii i její významné postavy. Je to i součást jeho identity.*“⁸ Osobní svědectví a vyprávění prezentující Skotalovu živou paměť i generační tradovávání historie jsou ale problematickým žánrem. Často vypovídají spíše o svých půvocích, jejich přáních a preferencích, než o minulé skutečnosti.⁹

Součástí trampskeřské mytologie – pojmu nechápu nijak pejorativně – je vyprávění o počátku. Tramping vstoupil do české krajiny v oblasti Prahy a jižně o Prahy u toku Vltavy v časech okolo první světové války či po ní. Někdo ho dává do souvislosti s koncem válečného konfliktu v roce 1918,¹⁰ někdo klade jeho počátky již do předválečných let.¹¹ Jenže co říká až triumfální zvolání: „*Trampin nevznikl v roce 1918, jak se někdy říká, on zde byl už před první světovou válkou.*“¹² Znepokojují někdy někoho odlišnosti v dataci zdroju trampingu? Je rozdíl mezi vikendovými tuláky v čase c. k. mocnářství a Masarykovy republiky? Jsou kontinuity skutečně falešné, abychom se dříželi zmíněného Foucaulta? Byly

⁷ KRŠKO, Jan: *Meziválečný tramping na Rakovnicku*. Rakovník 2008, s. 20.

⁸ Rozhovor se scénáristou cyklu *Zvláštní známení touha* Fedorem Skotalem, [\(náhled dne 25. února 2016\).](http://www.ceskatelevize.cz/porady/10634521952-zvlastni-znameni-touha/8905-rozhovor-s-fedorom-skotalem)

⁹ RANDÁK, Jan: *Soudobá historie, osobní vzpomínání a politika dějin*. In: *Theatrum Historiae r.* 2014, č. 14, s. 31–48.

¹⁰ Např. díl *Trampové a padouří* ze seriálu Historie cs viz [\(náhled dne 17. března 2016\)](http://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/209452801400028/). Podobně KASÁČEK, Vladimír (ed.): *Počátky trampingu na Kačákům*. Ze vzpomínek pamětníků. [Český]: 2009, s. 8.

¹¹ KRŠKO, Jan: *Meziválečný tramping na Rakovnicku*. Rakovník 2008, s. 12.

¹² [\(náhled dne 25. února 2016\).](http://www.ceskatelevize.cz/porady/10634521952-zvlastni-znameni-touha/213562260650001-tam-nahore-v-prudech-je-nebezpeceno/)

válka opravdu rupturoval v dějinách každodenních orientací, prožívání přírody a elementárních sociálních vztahů? Pokud by tramping skutečně vznikl již před rokem 1914, jaký význam pro jeho formování fatální válečný střet a poválečná situace vlastně měly? Co si počít s tezem o tom, že tramping je důsledkem válečné zkušenosti či projevem poválečného uvolnění?

Posouvaní zdroju trampingu do předválečného času budí mou pozornost. Vidím v něm zmnožení pokolení trampů, za něž se následující generace mohou sesíkovanat jakožto potomci dávných zakladatelů *in illo tempore* s voláním: tramping je starší, než jsme si myslí! Upadám ale v podezření, že se jedná o projekci vize trampingu na původní volnočasové aktivity mládeže, aniž by první výletníci tušili, jakou roli budou následně hrát v genealogii tohoto fenoménu. Tím, že jsou předválečné výlety a toulinky, ale i třeba tzv. zelení kádří v závěru Velké války¹³ automaticky ztotožněni s pozdějšími představami o trampingu, jím je ex post připisována konkrétní identita. Jsou svázáni teprve však pozdějším přesvědčením o stabilitě trampskeho fenoménu. Vždyť je rozdíl mezi předcházením trampingu, jeho průkopnickým či počátky.¹⁴ Nereflektované posouvaní trampingu proti toku času ještě dále před rokem 1914 považují za konstrukci čerpající ze zjednodušujícího předpokladu, že se již v předválečné době objevil zárodek neměnného fenoménu, jenž v dalších letech přirozeně rostl podle jakési a priori dané genetické informace.

Československý tramping představuje výsledek souběhu rozličných vlivů, událostí a vůlí, jež nepostupovaly za vidinou trampingu jakožto předem jasné podoby výsledného fenoménu. V tomto smyslu jej považuji za náhodný. Historici, ethnologové či třeba sociologové mohou usuzovat na jeho více i méně důležité zdroje, jedná se však o zpětné rekonstrukce. Z pohledu procesu vznikání se tramping vyvíjel a bude vyvíjet v průběhu času „*po nepředvídatelných stupních, zákrutech, náhodách, setkáních s jinými sériemi náhod k neměně nepředvidaném výsledku*“.¹⁵ Tolik mé přitakání Foucaultovi na úkor Stanislava Motla.

Podoba trampske volnosti

Shoda vesměs pamíje v jedné věci – tramping se vyvinul ze skautingu. Důvodem bylo rozhodnutí *divokých skautů*, jak byli trampové nazýváni ještě před tím, než se pro ně v průběhu dvacátých let vzalo ono anglické označení, vymanit se z pravidel a disciplíny skaутských oddílů. Moment rozchodu uvozuje legendu o trampske touze po volnosti a svobodě, jež se stala poznávacím znamením společnosti – tramping postrádá organizaci.¹⁶ Pokud tedy zůstaneme v případě hledání

zdrojů jen u zkonzatování vydělení se ze skautingu, pak se tramping jako hnutí těsnoucí k volnosti skutečně jeví. V případě ohledávání trampskej počátků si ovšem se zkonzatováním identitovorného protíkladu vůči skautům nelze vystačit. Mimo horné pole by zůstala otázka, proč byl vlastně obrat k přírodě aktuálním a populárním? Z čeho čerpají bytosné kořeny návratu do regenerující přírody společné skautingu a trampingu? Čí lépe – co stojí za vznikem skautingu a posléze trampingu odcházejícího ponejvíce o víkendu do přírody mimo městskou civilizaci?

Tramping představuje spolu se skautingem konkrétní vyjádření mohutnejší tendence širšího přelomu 19. a 20. století. Podle Jana Mareše šlo o objevení přírody coby útočiště moderního člověka hledajícího sebe sama. Jedince, který v konfrontaci s ní potvrzoval vlastní i lidskou sílu. „*Skauting i tramping navazovaly zejména na představu přírody jako místa útěku a odpočinku, v němž se degenerující lidská duše očištěuje od civilizačních náročů koncentrovaných - jak se tehdy všechni domnivali – zejména mezi městskými zdmi.*“¹⁷ Svou vizi úpadku lidské rasy zformuloval i tramp Hurikán.¹⁸ Z této situace vyvazuje pro tramping interpretační důsledky, třeba co se podoby trampske svobody a volnosti tyká. Přesně v duchu rění o tom, že sklenice může být poloplná i poloprázdná, a přitom se hladina nemusí pohnout.

Trampové odcházejí do lesů, údolí a k řekám obnovit síly, občerstvit se a prožít v družném prostředí kamarádů alespoň několik hodin mimo městské zdi a ulice, často při sportovních aktivitách. O důvodech trampování psal ve svých *Dějinách* také Bob Hurikán: „*Abychom umazné tělo i mysl po celotýdenní práci osvěžili jinými myšlenkami, jež nemají nic společného s všednostmi života; aby chom odchodem do přírody unikli jednou velkoměsta; abychom přirozeným a nuceným pohybem ve zdravém ovzduší se opět připravili ke svým životním úkolem.*“¹⁹ O trampingu jakožto krátkém odpočinku dělníků, studentů či drobných úředníků po celotydenní dřině hovořil v parlamentním projevu v květnu 1931 rovněž komunistický poslanec Josef Hrubý.²⁰ O řadu desetiletí později považoval Zdeno Dočkal tramping v kontextu slovenského prostředí také za jeden ze způsobů, jak „*užitočně a zdravo prezít chvíle volna v zájime obnovy fyzických i duševních sil člověka.*“²¹

17. MARÈŠ, Jan: *Zápas o dobré jméno. Scouting a tramping v první československé republice*. In: Dějiny a současnost, r. 2015, č. 9, s. 14.

18. „*Na začátku tohoto století, kdy mechanika, vynalezená člověkem, dostupuje svého vrcholu, kdy člověk se stal skutečně panem věny tvorby a přírodních sil na zemi, ukázel se největší nepřítel člověka v podobě upadku rasy, klesání télesné i duševní zdravotnosti. Pod dojemem této degenerace citoval moderní lidstvo potřebu užšího přimknutí se k přírodě, a tak vznikly v Americe a v Anglii instituce, které hlasaly navrat k přírodě i zdravému primativismu.*“ HURIKÁN, Bob: *Trampske zkazky. Naše dějiny*. Praha 1933, s. 7.

19. HURIKÁN, Bob: *Dějiny trampingu*. Praha 1940, s. 12.

20. „*Ale u nás je nemárné, když dělník, student nebo drobný řízenec po celotýdenní dřině si vydě do přírody užíti několika hodin odpočinku a snad je také nemárné, když se v té přírodě seznámi s proletářským děvčetem, aby ztrátil [sic] se bezkat jí malo chvíli, které v dnešním kapitalistickém rádě mělo pro sebe, kteří nejlépe pochopili význam demokracie, lycí jeden k druhému pravým neúskočným kamarádstvím.*“ In: Tramping, r. 1930, č. 2, s. 2.

13. WAIC, Marek - KÖSSL, Jiří: *Český tramping 1918-1945*. Praha 1992, s. 9.

14. Mimo jiné HURIKÁN, Bob: *Dějiny trampingu*. Praha 1940, s. 18-20.

15. VEYNE, Paul: *Foucault. Jeho myšlení, jeho osobnost*. Praha 2015, s. 72.

16. „*Výrojnost nemůže pochopit nás odpor k organizaci protože sama trampné chvíalky ve skautingu neprožívála. Skauting je dobrým výchovným prostředkem pro nesamostatnou školní mládež, ale pro mládež a mystici pacifisty, jakými jsou trampové, toto není.*“ ROGER: *Trampové jsou národ pro sebe, kteří nejlépe pochopili význam demokracie, lycí jeden k druhému pravým neúskočným kamarádstvím*. In: Tramping, r. 1930, č. 2, s. 2.

21. DOČKAL, Zdeno: *Údolia nestichli. Dějiny trampingu na Slovensku*. Bratislava 1991, s. 9.

Meziválečná publikace Josefa Novotného *Turistika a tramping*, podle názvu chápající trampování jako výletní činnost,²² přisoudila trampingu coby dovolené taktéž rekreační povahu, navíc vyloženě orientovanou na následující pracovní výkon: „*Než pojedete na dovolenou, nezapomeňte: že musíte zapomenouti na své povolání, že musíte jít s rozhodnutím ztráviti několik krásnych dnů, (...) že budete užívat lesa, vody a slunce, (...) že budete občas spátí venku v přírodě, (...) že budete cvičit, toulat se, pěstovat turistiku, (...) že zařídíte se podle téchto rad, a bude vám pak po dovolené práce mnohem snazší!“²³ Lze namítnout, že Novotný nemusí vyjadřovat všetrapiskou intenci, že třeba sám Hurikán normativně vyjadřuje v prve řadě vlastní představy.²⁴ Zmínění autora ale o trampingu a za tramping hovorí. Svými promluvami utvářejí představu veřejnosti či samotných trampů o tom, co tramping je, v čem spočívá, co je jeho podstatou. Jde však o regeneraci prospěšnou jen pro jedince samého?*

Z trampova vikendového obrození má prospěch ještě jedna instance - tramping v důsledku sloužil k občerstvení mladých lidí pro jejich zapojení do spořečenské organizace, pro pracovní výkon,²⁵ a výhledově i pro vojenskou službu provorepublikovému Československu. Únik mladých lidí - často inspirovany westernovou romantikou amerických filmů a dobrodružnou literaturou - je pouze dočasný, časově omezený pracovním týdnem. Povětšinou v neděli večer je mládež zpět v městské civilizaci, v pondělí ráno již na pracovních pozicích. Moderní stát, ten československý meziválečný nevyjímaje, totiž potřebuje pro svůj chod výkonné pracovní sily či schopné brance. To je jeho strategický rezervoár.

Prvotní tramping vymezující se proti pořádkům městské společnosti, odmítající dohled a úřední nařízení²⁶ proto pokládám za jeden ze způsobů rekreace, ba aktivního sebezformování individua potřebného v rámci moderního státního zřízení opírajícího se o efektivní lidské zdroje.²⁷ Zkrátka v rámci systému, který

22 „Turistika – camping – tramping – toť musí být společnost nerozlučná.“ NOVOTNÝ, Josef: *Turistika a tramping. Praktické rady, co vše musí turista a tramp věděti*. Druhé rozšířené vydání. Praha 1932, s. 3.

23 Tamtéž, s. 56.

24 „Tramping není jen nedělní osvěžení. To by byl věnu mělký cíl. Toto hnutí je postaveno na daleko siřejších a dlouhodobých základech. Tramping je průpravnou školou k vytvoření silných, ušlechtilých charakterů. To je ora podstata.“ HURIKÁN, Bob: *Dějiny trampingu*. Praha 1940, s. 13.

25 „Tramping je nutnost - kterou dává rozmach a vzrůst měst, nedostatek přírody a volnosti v těsných stěnách dílen - továren, kancelárií a závodů.“ ROGER: *Trampové jsou národ pro sebe, kteří nejdou pochopili význam demokracie, lptíci jedeni k druhému pravým neuskáčným komarádům*. In: *Tramping*, r. 1930, č. 2, s. 2.

26 POHUNEK, Jan: *Konflikty českého trampingu*, s. 3. Dostupné on-line prebral net/dok/tramp-phs.doc (náhled dne 27. února 2016). V tiskové verzi zde POHUNEK, Jan: *Konflikty českého trampingu*. In: Historická sociologie, 2011, č. 2, s. 95–96.

27 „A tak mladí lidé táhnou ve volných chvílkách za Prahu. Táží po přírodě - po volnosti - svobodném pohybu a komarádky, (...) spí pod šípym nebem, otuzíji ve sportem a učí se ostrážnosti, posírhu, habitusi a sošestvačnosti.“ ROGER: *Trampové jsou národ pro sebe, kteří nejdou pochopili význam demokracie, lptíci jedeni k druhému pravým neuskáčným komarádům*. In: *Tramping*, r. 1930, č. 2, s. 2. Charakteristicky rovněž Bob Hurikán: „Samota, sebekáren a sošestvačnost je delším řetězem svěřávnosti trampingu; přeměňuje hochy v muže, záhané, nelobjádné, přirojné, pozitivní mužev prvních povah, jerž vlastními cestami doveďou kráčeti k výčennemu cíli.“ HURIKÁN, Bob: *Dějiny trampingu*. Praha 1940, s. 13.

trampům dává možnost autentického zážitku dobrodružné a otužující volnosti v přírodě, aby si posléze během pracovního týdne bral jejich energii, výdrž, fyzické i mentální kapacity načerpané během vikendových pobytů.²⁸ Logický není náhodou, že ve svých počátcích je tramping spojován s průmyslovými centry Československa, především s Prahou.²⁹

Sklénice je poloplňá - trampové odcházejí do přírody žít po svém, prožít volnost, jež jim město a civilizace neskytá. Zažívají vikendovou romantiku. Sklenice je poloprázdná - trampové jakožto občané moderního provorepublikového státu jsou vlivným ale ne nutně (notabene jako nátlak) pocitovaným diskursem o očistěném, zdravém, regenerujícím ba výchovném pobytu v přírodě nasmerování do lesů, údolí a k řekám.³⁰ Opouštějí městský prostor, který tím dobrovolně přenechávají ironizovaným měšťákům. Pod šírym nebem, ve stanech či v chatách mohou subjektivně prožívat svobodu, aniž by v ní však byli suverenni: „*lidé, aniž by byli vystaveni nějakému násilí, se podřizují pravidlům, řídí se podle zvyků, které jim připadají evidentní*.“ Když se totiž s Paulem Veynem vykládajícím již citovaného Foucaulta „*vzdáme příliš omezené nebo fantazmagonické představy o mocci, jestliže ji (...) neredučujeme na stát, na ústřední moc, dokážeme ji zahlédat všude*.“ Jedná se o pojetí moci upozorňující na pouze relativní jistotu teží o trampske volnosti a očistném pohybu mimo civilizaci coby výsledku svobodněho rozhodnutí: „*Je to schopnost ovládat, nejen fyzicky, chování druhého, schopnost uvést do pohybu lidí, aniž by se jim nasměrovatý nohy a celé koněctiny odpovídajícím směrem*.“³¹

Nic na méně aktuálním soudu nemění fakt, že se tramping průběžně dostává do křížku s buržoazní morálkou, že mohl nastavovat zrcadlo organizovaným tělocvičným spolkům v čele se Sokolem, že mohl být dokonce vůči státu nahlížen jako rozkladný element. Jistě i v této rovině lze o tomto fénoménu uvažovat. Co mají však tyto výtky společné? Jistě ne odpor k regeneraci člověka, jistě ne zámitnutí otužujícího pobytu v přírodě. Nemyslím, že by někdo chtěl dřížet trampy za každou cenu v městských zdech. S odstupem času a v nových podmíinkách Protektorátu Čechy a Morava Bob Hurikán deklaroval s nadčasovou platností, že mladým lidem tramping ukázal „*cestu namnoze ze zakouřených barů a hospod a starým opět dal novou radostí ze života*.“³²

28 V rámci parlamentních diskuzí – přesně dne 21. května 1931 – akcentoval naznačenou tendenci z konkrétní politické perspektivy komunistický poslanec Josef Hrubý: „*[B]loj za volný tramping je současně bojem proti předvojenské výchově, je bojem proti celému padourskému kapitalistickému pořádku, který vysílá pracující mládež v továrnách, kancelářích a dílnách, který zbalivil čtvrt milionu dělnické mládeže práce a chleba, který chce vztí dělnické mládeži sobotu a neděli, aby nemohla užíti těch několika volných chvílí v přírodě*“ <http://www.ppp.cz/eknihy/1929ns/ps/sternprot/123schuz/s123005.htm> (náhled dne 20. března 2016).

29 KRŠKO, Jan: *Meziválečný tramping na Rakovnicku*. Rakovník 2008, s. 14.

30 „*Tramping ve své podstatě byl a je výchovným a blahořádným pro každého jednotlivce*.“ HURIKÁN, Bob: *Dějiny trampingu*. Praha 1940, s. 13.

31 VEYNE, Paul: *Foucault. Jeho myšlení, jeho osobnost*. Praha 2015, s. 119.

32 HURIKÁN, Bob: *Dějiny trampingu*. Praha 1940, s. 13.

Dalšímu ověření proto předkládám tezi – z hlediska nároku mladého československého státu na své obyvatelstvo jsou hlasy a kroky namířené proti trampingu a zvlášť slyšitelné v době hospodářské krize motivovány snahou po efektivnějším vytěžení potenciálu mladých lidí představujících strategický rezervoár státu. Může jít nasadě o prokles doslat trampující mládež pod ideovou kontrolu, kanalizovat její energii, um, životní sílu do organizací podléhajících státní doktríně. Mládež i její vitalitu ještě lépe využít, ba programově cvičit pod dohledem prostátních organizací.³³ Odeprýt tramping komunistickému hnutí, jež se o něj silně zajímalo, jak dokládají zde konkrétně citované projevy poslance Hrubého.

Ve věci trampske svobody a neorganizovanosti se vyplatí zaměřit pozornost rovněž dovnitř společenství. V prvním dle cyklu *Zvláštní známení touha je tramping prezentován jako pravděpodobně první česká subkultura*. Historik Petr Koura hovořil o třech kriteriích, jež fenomen do pozice subkultury posouvají. Za první označil specifické a od většinové společnosti odlišné oblečení, druhým byl v jeho podání svěbýny jazyk, trampske slang. Za třetí prvek považuje „*jakýsi postoj, držení těla*.“ Vychází z dobových karikatur, na nichž jsou trampové zobrazeni jako lidé, kteří zaháli: „*takže má ruce v kapsách, má takový povyšený postoj*.“ Šlo zkrátka o stereotyp flákače.³⁴ Nicméně věci rozumím tak, že se jednalo o negativní charakteristiku produkovanou netrampske veřejností.³⁵

33 Nedorad bych skočil na lep revoluční rétorice komunistického poslance Josefa Hrubého, nicméně jeho soudy by se měly stat odrazovým můstekem pro širší kontextualizaci prvorepublikového trampingu: „*Před časem vyšel důležitý dokument v Dispečnických lístech jako podrobný návrh zákona na provedení předvojenké výchovy mládeže. Tento návrh byl podepsán vedoucimi orgány Sokola, Orla, střeleckými spolkami, Dělnickými tělocvičnými jednotami, Atusem, prosíte všem vedení fašistickými a socialistickými sportovními a tělovýchovními organizacemi. Co v tomto návrhu stojí? Co se týče předvojenké výchovy, klade tento návrh hlavní váhu na výchovu mravů v tom smyslu, aby mládež byla vychována tak, aby za každéch okolností na rozkaz byla slepě ochotna se zbraní v ruce, s nasazením vlastního života chránit kapitalistickou vlast (...). A nejvhodnejší zakladatel pro tuto mravní výchovu – právě dle návrh – jsou všechny státnovorné sportovní a tělovýchovné organizace, to jest Sokol, Orel, Skauti-Junáci, DTJ, Atus atd. a proto bylo organizačnice musí být finančně ze státních prostředků podporovány. Dále tento návrh praví: Současně je také nutno ostře potratit složky protistátní, t. j. ku příkladu Federace proletářské tělovýchovy, opoziciemi hnutí Atus a ostatními různými protistátními hnutími. A komunistický svaz mládeže a dále také je nutno polovit podle tohoto na návrhu složky defašistické, to jest rozkladné. Takovou složkou defašistickou, která rozkladá měšťácká a sociálněfašistické tělovýchovné a sportovní organizace, je tramping, který znamená v poslední době bouřlivý vztur na učeb Sokola, Orla a Dělnických tělocvičných jednot (...), volný tramping již sam se nemoznánuje buržasii kontrolu nad trampující mládeží a tím i možnost důsledného provedení předvojenké, všechny výchovy mládeže.“ <http://www.psp.cz/eknih/1920ns/ps/stenprot/118schuzis11805.htm> (náhled dne 20. března 2016).*

34 *Tam nahore v Proudech je nebezpečno*, 1. díl dokumentárního cyklu Zvláštní známení touha, přístupné z [http://www.ceskatelevize.cz/porady/1062452/1952-zvlastni-zname-ni-touha/213562260650001-tam-nahore-v-proudech-je-nebezpecno/](http://www.ceskatelevize.cz/porady/1062452/1952-zvlastni-zname-ni-touha/) (nahled dne 25. února 2016).

35 Pokud se nejdřív o dilo samotných trampů, pak tuto charakteristiku nepovazuju pro definování trampske subkultury za nosnou. Jde pouze o negativní a dehonestující heterostereotyp. Pokud by však měla skutečně vystihovat trampske chování, pokud by pro trampske miliebu bylo charakteristické nerevědomé džení těla, pak máme co do činění se sebeorganizací trampingu par excellence, jež je dalším argumentem proti jeho volnosti a svobodě.

První dva znaky subkultury ovšem vedou k alternativním interpretacím v jistém ohledu limitujícím trampske volnost a neorganizovanost. Průběžná tvorba a časopisecká distribuce svérázného slovníku,³⁶ přejímání a nošení oděvních modelů, jež mohly být výsledkem reklamních kampaní v trampske časopisech, či artikulace očekávaných vzorů chování – i v navaznosti na citované teze Boba Hurikána o výchovné podstatě trampingu – odkazuje k procesu učení se a přizpůsobování se pravidlům životního stylu. Naznačuje existenci a navazující akceptování zásad spojovaných s představou o tom, kdo je (správný) tramp a co je tramping, tedy co povážuje za tramping sám aktér či jeho trampske i netrampske okolí. Trampske časopisy vznášely na trampy nároky ve vztahu k jejich chování na veřejnosti.³⁷ Míra jejich akceptování či jejich překračování mohla současně tvorit hranič mezi těmi správnými – a dodejme, že v níže citovaném případě nepolitickými – trampy a „taký trampy“ – zde příznivci komunistické strany – představujícími v podání časopisu *Tramping* vředy a parazity žijícími na dobovém trampingu: „*Kluci – děvčata – kamarádi! Zbaňte se toho smilého – co ještě na našem hmiti.*“³⁸

Obezřetnému pohledu se v souvislosti s organizovaností a volnosti trampingu nevyhnou ani trampske osady. Pojem *trampske osady* neoznačuje primárně lokalitu přебývání trampů, ale skupinu kamarádů, jež si mohla vytvořit „jasně vymezený status členství a identitu – přijetí do osady byvá spojeno s různými rituály; osada mává svá oblíbená místa, která si v různé míře nárokuje, hymnu, kroniku, a především název a symbol, který byvá vypodobněn na domovenkách a na vlajce.“³⁹ Vedle onoho statutu členství a podléhání rituálům⁴⁰ stojí za pozornost i domovenka, tedy název *trampske osady* viditelný na trampově oděvu, který již předem identifikující jejího nositele – se znalostí trampske topografie je zřejmě, kdo před námi stojí. Aniž by dotyčný nutně promluvil, je zařaditelný do mentální mapy československého trampingu. Nutno však přiznat, že domovenky jsou pravděpodobně dílem doby po druhé světové válce. V době mezizálečně však některí trampové nosili plechové odznaky s názvy osad.

36 V roce 1929 vycházel v časopise *Tramp* od 8. čísla humoristicky pojatý, ale přece návodný trampske slovník naučný. První díl viz *Tramp*, r. 1929, č. 8, s. 5.

37 „(...) trampa nikdy neuvidíte na nádraží s náručí orvaných květin, tramp nikdy neodmlítne pomoc kamarádů, tramp vypomáhá v létě blíže osad usídleným vesnicánum, tramp je prostě genitiman.“ *Několik slov o trampech a campingu vůbec, na místě povinné přednáhy k prvnímu číslu „Trampa“*. In: *Tramp*, r. 1929, č. 1, s. 3.

38 Na jiném místě podobně o „taký trampach“ v duchu biologizujících metafor a představ o potření chorobného stavu: „(...) budou trampovat dale, budou jezdit zase ien tam, kde je hodině dobrého prava a chlastu, budou dál hulaťat a sprostřácti, budou dál bolavým místem na zahravém trampingu a budou zhrátku stále tím něčím shrnijí na státe Dánském.“ *My cizího nic nechceme, ale své nedáme*. In: *Tramp*, r. 1930, č. 1, s. 2.

39 POHUNEK, Jan: *Poloch, cančok, usarna. Tramping pohledem etnologie*. In: *Dějiny a současnost*, r. 2013, č. 4, s. 19–20.

40 Tema z hlediska etnologie viz MANIN, Arne B.: *Obrazy přijímania nových členov do trampske osady*. In: FROLEC, Václav (ed.): *Čas života. Rodinné a společenské svátky v životě člověka*. Brno 1985, s. 225–240.

S osadami souvisejí ještě jeden aspekt organizovanosti a přinejmenším možnosti vnější kontroly. Trampové původně jezdili do přírody se stany nebo spali pod šírym nebem. Během dvacátých let si však někteří z nich začali budovat chaty. V příběhu trampske minulosti jde o významnou chvíli – tramping se rozdělil na chatářskou a stanařskou větev. Jenže tímto usazením ve fyzickém prostoru v podobě lokalizovatelných chat se dobrovolně vystavoval možným pohledům zvenčí. Stal se stopovatelným a dosažitelným téba ze strany státní moci zastoupené četnictvem vykonávajícím podle potřeby v trampskech chatách kontroly.⁴¹

Věc trampske neorganizovanosti ale nepřekládám, aby zapál pohřební písne nad svobodou a volnosti trampů. Předcházející rádky jsou, zpětě nahlédnutu, opravdu jen impulsem k promýšlení toho, v čem trampska neorganizovanost a volnost spočívá. Jakou roli hraje tento často opakovany autostereotyp v trampske narrativu. A především zda lze vůbec myslit tramping jakožto autonomin prostor mimo společnost s její měšťáckou majoritou. Čím by byl tramping bez státního dohledu a měšťáckých padourů?

Topografie jako dějiny

Výčet osad a jejich osazenstva jako způsob podání historie trampingu, tak se trampske minulosti ujal ve svých *Dějinách* Bob Hurikán. Nejde o text bez problémový. Hurikán povětšinu ignoroval táboreřstvo prokomunistických trampů a nepřesně podal informace i o místech, kde se setkal s nevolí vůči své osobě.⁴² Přinejmenším v případě osady Údolí čmoudí, respektive Údolí hřichů na Rakovnicku si dokonce pro své *Dějiny* vymyslel název vlastní, Údolí dýmu.⁴³ Výhrady projevil i Zdeno Dočkal v úvodu knihy o slovenském trampingu – Hurikán se o Slovensku zmíňuje jednak málo a jednak ne úplně pravdivě. Podle hlasu ze Slovenska není pravda, že po roce 1938 „*odchodem starých pionýrů ztichla nádherná ídolí, ztichl zpěv trampske bardů a trampske ohně vypadly...*“⁴⁴ I přes faktografickou ošemetnost Hurikánův osadní výčet československého trampingu zaujme. Metoda jeho práce není v konečném vyznění samoúčelná. V čem spočívá v hlediska Hurikánových interpretů její význam?

Hurikánovo dohledání osad představuje proces naplňování československé mapy kvalitativním, v tomto případě trampske obsahem. Pro současníky i pozdější generace čtenářů utváří autor svéráznou mentální mapu trampskeho

privorepublikového Československa dokladující četnost a sílu fenoménu. V této mentální skládance se totiž stala každá osada potvrzením živosti a atraktivity předpokládaných trampskech ideálů a současně i médiem trampske paměti.⁴⁵ Prostorové rozšíření fenoménu vyjádřitelné obsáhlým seznamem osad z různých koutů privorepublikové československé země dávalo jistotu: tramping zde byl a stále je i přes skepsi k jeho budoucnosti.

Hurikánova evidence osad ukotvila tramping v československém prostoru. Fyzickou krajинu proměnila i ona v prostor trampske imaginace a lokalizovatelne paměti. V prostor proměnitelný v avizovanou mentální mapu československého území, v níž je řada míst spjata s konkrétní trampske legendou. Tábor řavavých či posléze Ztracená naděje ve Svatojánských prudech jako místo mytického počátku trampingu, jež podle Boba Hurikána vždy udávala tón ostatnímu trampingu.⁴⁶ Osada Albatros na Libřici (Záhořanský potok jižně od Prahy) spojovaná s trampske sportem a trampske olympiádami. Osada Lone Star na potoce Kačák na Kladensku, které Jenda Korda věnoval píseň *Vlajka vzhůru letí*, jež se posléze stala trampske hymnou atd. Pozdějším a během výjimečným místem paměti trampskeho společenství vzpomínajícího mrtvě kamarády z druhé světové války se stalo Zlaté dno na Brdech.⁴⁷ Nedílnou součástí legendární topografie trampingu jsou i další osady blíže identifikovatelné jménem konkrétního trampa vstoupivšího do lokální i republikové trampske paměti, za všechny například Bill Broches a Jerry Packard zosobňující mezičálečné Břdy.⁴⁸

Historie v podobě evidence osad, legendy spjaté s konkrétními lokalitami či pojmenování oblastí, jednotlivých táboreřstv a konkrétních přírodních objektů,⁴⁹ například řek (Vltava jako Velká řeka, Sázava jako Zlatá řeka, Berounka jako Stará řeka, Kocába jako Hadi řeka) je paměť otvorným a identitotvorným nástrojem vyjadřujícím současně nárok trampů na dané území v duchu teze německého historika Karla Schlöglého: teprve svět, který je pojmenován, je našim světem.⁵⁰ Sdílení a průběžné tradování trampske topografie konečně pomáhá

⁴⁵ „*Tento roztroušený na víc bodů v prostoru, právě tímto opakováním, násobením stop, které po nich zůstaly, se vzpomínky upevňují.*“ HALBWACHS, Maurice: *Legendární topografie evangelické zemi*. In: Cahiers du Cefres, 1996, č. 10, s. 21.

⁴⁶ HURIKÁN, Bob: *Dějiny trampingu*. Praha 1940, s. 33.

⁴⁷ O zničení míst viz <http://www.trampske-magazin.cz/blog/legendarni-brdsky-camp-zlate-dno-byl-znicen-213.html> (nahled dne 19. března 2016).

⁴⁸ K. Brochesoví viz <http://www.trampske-magazin.cz/blog/kdo-byl-billy-broches-292.html> (nahled dne 18. března), k Packardovi <http://www.trampske-magazin.cz/blog/kdo-byl-general-jerry-packard-214.html> (nahled dne 18. března 2016).

⁴⁹ „*Na rozdíl od standardizovaného názvosloví, zachyceného na mapách, se trampske názvy, po dobu jeho předvídavý, spolu podílejí na něčem tak obtížně pochopitelném jako trampska identita.*“ STEIN, Karel: *Trampska pojmenování jména v Českém Švýcarsku a v Lužických horách*. In: Děčínské vlastivědné zprávy, r. 19, 2009, č. 2, s. 44.

⁵⁰ SCHLÖGEL, Karl: *Im Raume leben wir die Zeit. Über Zivilisationsgeschichte und Geopolitik*. Frankfurt am Main 2011, s. 225. K tématu přehledně POHUNEK, Jan – SPRINGL, Jan: *Až zabludíš v ten kraj... Krajinou českého trampingu*. In: Dějiny a současnost, r. 35, 2013, č. 4, s. 15–17.

41 POHUNEK, Jan: *Konflikty českého trampingu*, s. 3. Dostupné on-line prebral.net/dok/trampske.doc (náhled dne 27. února 2016). V tiskové verzi zde POHUNEK, Jan: *Konflikty českého trampingu*. In: Historická sociologie, 2011, č. 2, s. 95–106. Stručně kromě jiného i SPRINGL, Jan: *Kdžž ohně zaplamou. Československý tramping*. In: Dějiny a současnost, r. 2013, č. 4, s. 13–14.

42 KRŠKO, Jan: *Mezizálečný tramping na Rakovnicku*. Rakovník 2008, s. 162.

43 Jan Krško v díle *Posázaví není Arizona*, 10. díl, dokumentární cyklus Zvláštní známení touha, přístupné z <http://www.ceskatelevize.cz/porady/106245219522-zvlastni-znamesti-touha/21456226065001-posazavi-neni-arizona/> (náhled dne 20. března 2016).

44 HURKÁN, Bob: *Dějiny trampingu*. Praha 1940, s. 298; DOČKAL, Zdeno: *Údolia nestichli. Dějiny trampingu na Slovensku*. Bratislava 1991, s. 5.

uvářet nadčasové společenství československých trampů, přičemž vůči současníkům i budoucím generacím může být výzvou k pokračování ve šlejích minulých pokolení.

Otázky na místo závěru

Tramping je českým, slovenským i československým fenoménem. Českým, protože vznikl v Čechách a v prve řadě v českých zemích se v meziválečném období vynul v masový fenomén, jenž se stal tématem veřejných diskuzí, filmové tvorby⁵¹ či objektem zájmu stran z obou polů politického spektra.⁵² Slovenský, neboť se na sklonku dvacátých let ujal i na Slovensku, kde žil v průběhu dalších desetiletí bohatým životem.⁵³ Československý, protože se jednak utvořil v rámci republiky československé a jednak první trampske osadu na Slovensku nazvanou Waikiki založilo v roce 1928 několik českých chlapců, kteří měli již předcházející zkušenosti s trampingem v Čechách. A zapomínat nelze ani na skutečnost, že některí z trampů vyráželi na Podkarpatkou Rus. I tento kout republiky se tehdy stal těmito výpady krajinou trampsckých dobrodružství.⁵⁴

Tramping je dítětem svých dob a politických režimů, jež mu umožňují konkrétní a jistěže proměnlivou tvář. Jako výrazný československý společenský či kulturní fenomén si zaslouží nejen laický, ale i vědecký zájem. Předcházející problematizace některých jistot trampskeho narrativu ukazuje, že je na co se ptát. Dále třeba namátkou: co tvoří podstatu trampingu a existuje vůbec nějaká jeho nadčasová esence? Co vypovídá zrod a průběžný vývoj trampingu o československé, respektive české a slovenské společnosti? Jak se to má s trampsckým vzdorem a únikem do přírody, když řada trampů v momentě výstavby svých chat stvíruje institut soukromého vlastnictví hmotných statků a půdu pro svá stavení často pronajímají od majitelů pozemků, či si chaty nechávají stavět?⁵⁵ Kupují si tak v podstatě vlastní únik do přírody a tím stvrzují hegemonii v tomto případě prvorepublikového buržoazního řádu? A nepotvrzovali třeba trampové chataři ze Ztracené naděje preference očekávatelné spíše u měšťácké veřejnosti, když

51 Roku 1933 natočil a režisér Karel Lamač film *Dobrý tramp Bernášek*. Tramping je rovněž téma tem snímku Miroslava Cikána *Příklady tábrou* z roku 1939.

52 Komunistický poslanec Josef Hrubý v květnu 1931: „*Pracující mládež, která chodí ve volných čnělích trampovat, vymyká se takto vlivu měšťáckých a sociálně fašistických spolků, má tudíž také čas zdravě přemýšlet, proč ona, tvoríc hodno, má se tak mizerně, zatím co na druhé straně kapitalisté, kteří nic nedělají, žijí z cizí práce v nádherném blahožití. Ale i v přírodě setkává se tato mládež velmi často s brutální tváří burzoazního aparátu v podobě četníka, policajta, hajného atd.*“ <http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/118schuz/s118005.htm> (náhled dne 19. března 2016).

53 Přehledně v knižní podobě DOČKAL, Zdeno: *Údaje nestáhlí. Dějiny trampingu na Slovensku*. Bratislava 1991. Zdroj informací na internetu např. <http://www.trampnet.sk/>.

54 Ilustrativně viz *Dobrodružství na poloninách aneb jak to vlastně bylo na Podkarpatské v roce 1934*. In: KAŠÁK, Vladimír (ed.): Počátky trampingu na Káčku. Ze vzpomínek pamětníků. [Česko]: 2009, s. 54–57.

55 Radu příkladů nalezené čtenář v publikaci KAŠÁK, Vladimír (ed.): Počátky trampingu na Káčku. Ze vzpomínek pamětníku. [Česko]: 2009, s. 54–57.

ze svého okolí vyháněli jiné táborníky a organizovali sportovní klání jen pro uživatele chat⁵⁶

A co o trampingu, jeho aktérech a jejich preferencích či očekávaných generových rolích vypořádají pravidelně se objevující seznamovací inzeráty trampů: „*Hledám milou dívku na tramp. Zn. „ve dvou se to lépe táhne“*“⁵⁷, „*Dvě přítelkyně hledají slušné hochy s chatou pod zn. „Hospodyňky“*“, „*Ladý hezkou hledám do osinělého srubu na Sázavě.*“, „*Děvče na tramp, bez předsudků, hledá dobrý kamarád.*“, „*Která správná žába by se chtěla se mnou toulati. Zn. „Starý grizzly.“*⁵⁸ A jak je to s homoseksualitou v trampingu jistě přítomno?⁵⁹

Apel na změnu tázání při studiu československého trampingu demonstrováný na předcházejících otázkách nechce být intelektuálním kejkřstvím, jehož cílem je jen a pouze relativizovat a dekonstruovat. Tramping chápou jako opravdu významný a pro (meziválečné) Československo charakteristický fenomén hodný soustavnějšího výzkumu, jenž dlouho spočíval neoprávněně na okraji vědeckého zájmu a jehož historický obraz dosud významně spoluuročovaly spíše vůle, představy a stereotypy jeho aktivních stoupenců.

Beginnings of Czechoslovak tramping: will and idea?

The text maps the beginnings of Czechoslovak tramping and critically examines some of the aspects of this phenomenon. It focuses on searching for its roots, idealizing auto-stereotypes of tramp freedom, and the way of writing the history of tramping through the topography of tramping and the list of tramping settlements. The author believes that Czechoslovak tramping is the result of the overlapping of various influences, events and wills, which did not attempt to approach the vision of tramping as a clearly defined concept. In this sense, it is a random phenomenon which was developing in Czechoslovakia after World War I. Tramping, which defined itself as the opposition against the middle-class society and refused control and official regulations, was the way of active self-formation of individuals, which was inevitable in a modern state. The state gave tramps an opportunity to enjoy the freedom in the countryside so it could make use of their physical and mental capacities which they gained during their weekend stays out of the city.

56 KRŠKO, Jan: *Gréza Včelička a neblahé konce „rudého“ trampingu*. In: Dějiny a současnost, roč. 35, 2013, č. 4, s. 23.

57 *Trampsý oznamovatel*. In: Tramp, roč. 1, 1929, č. 2, s. 11.

58 *Trampsý oznamovatel*. In: Tramp, roč. 1, 1929, č. 3, s. 2.

59 SEIDL, Jan: *Homosexualita v praxi a diskurzu trestního práva, medicíny a občanské společnosti od vydání trestního zákona z roku 1852 do přijetí trestního zákona z roku 1961*. Praha 2012, s. 210, 319. Disertační práce na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze